

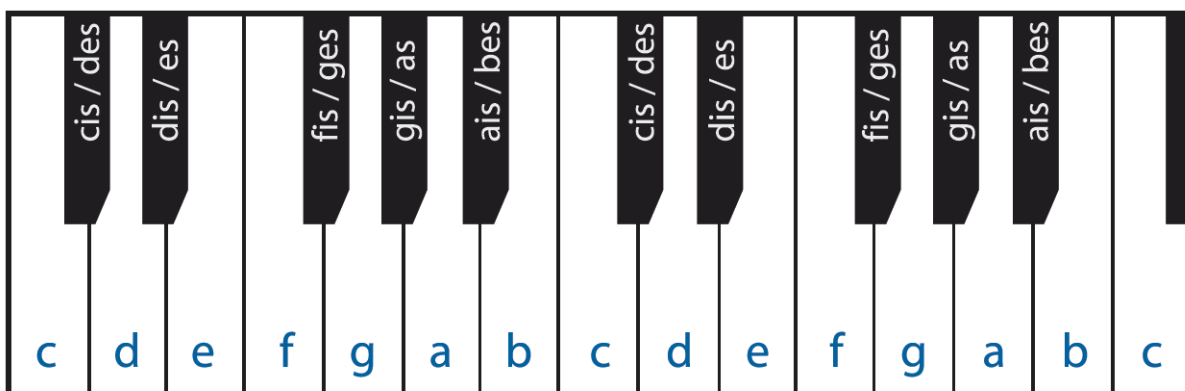
Inleiding

Vorige les heb je een juiste zithouding aangeleerd en weet je de centrale C te vinden op je piano of keyboard. Ook weet je de nummering van je vingers en kun je de C toonladder spelen.

Deze les ga je de namen van de toetsen leren en weet je aan het einde van deze les alle toetsen te benoemen!

De witte toetsen

Hier zie je een plaatje van het klavier van een piano, met de namen van de toetsen erop. De witte toetsen krijgen hebben de letters A t/m G en na deze zeven toetsen herhaalt dit patroon zich, dit heet een octaaf. Op dit plaatje zie je overigens twee octaven.

De zwarte toetsen

Zwarte toetsen krijgen de toevoeging "-is" rechts van de witte toets of "-es" links van de witte toets.

Zie je op het plaatje hierboven dat bijvoorbeeld de zwarte toets rechts van de C zowel een "Cis" als een "Des" genoemd mag worden? Deze zwarte toets ligt dan ook tussen de C en de D in.

Oefening: *Leer de namen van de witte en de zwarte toetsen uit je hoofd, zodat je bij de volgende les weet over welke toetsen we het hebben.*

Een klavier van een piano bestaat uit 7 octaven. Een keyboard bestaat meestal uit 5 octaven. Dit betekent dat je het laagste en het hoogste octaaf mist op een keyboard. Dit is op zich niet zo erg, want voor de meeste liedjes heb je niet eens de allerlaagste of allerhoogste toetsen nodig.

Oefening: Sla alle C toetsen aan die je kunt vinden op je klavier. Op je piano zullen dit er waarschijnlijk 8 zijn en op je keyboard waarschijnlijk 6.

Oefening: Sla ook alle D toetsen aan die je kunt vinden. Doe dit ook met de E, F, G, A en de B toets.

Oefening: Sla ook alle Cis toetsen aan die je kunt vinden. Doe dit ook met de Dis, Fis, Gis en de Ais toets.

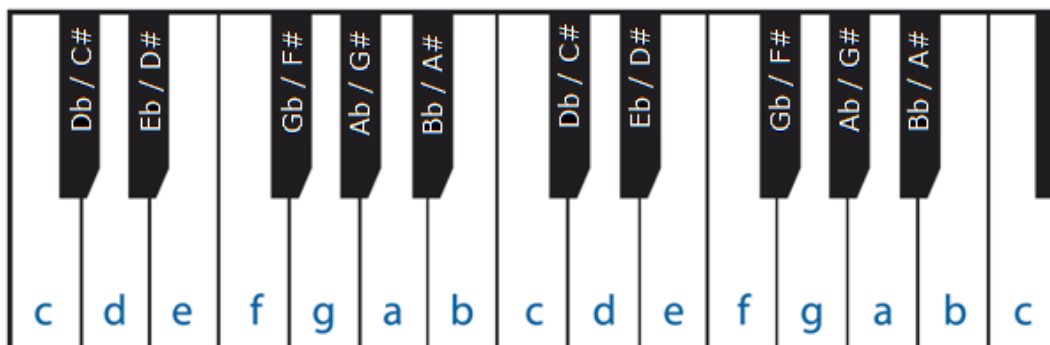
Notatie van de zwarte toetsen

We hebben het elke keer over Cis en Dis en Des, etc. Echter, in de muziek wordt bij het opschrijven van deze zwarte toetsen een symbool gebruikt die men kruizen en mollen noemt.

Zo wordt een Dis genoteerd met een kruis, wat er zo uit zit: **D#**

En een Des wordt genoteerd met een mol (een kleine letter b), wat er zo uit ziet: **Db**

Een D# betekent dus dat je een halve toon hoger dan de D moet spelen, een Dis dus. Een Db betekent dus dat je een halve toon lager dan de D moet spelen, een Des dus.

Tip!

Als je deze oefeningen lastig vind, kan het helpen om naar de zwarte toetsen te kijken op je klavier, dit zijn groepjes van twee en groepjes van drie zwarte toetsen. Als je nu de witte toets direct links van het groepje van twee zwarte toetsen zoekt, heb je de C toets te pakken. Van daaruit kun je alle andere toetsen herleiden, de witte toets rechts van de C is immers de D en daar rechts van de E, enz.

De zwarte toets bijvoorbeeld direct rechts van de C is de Cis, welke genoteerd wordt als C#.

Wat ook kan helpen is om kleine plakkertjes of post-its te plakken op de toetsen met de letters erop, zodat je op deze manier in het begin beter kan onthouden hoe de toetsen heten.

Volgende les

In les 3 zul je je eerste liedje gaan spelen! Omdat je de namen van de toetsen inmiddels al uit je hoofd kent zul je de juiste toetsen kunnen vinden voor dit liedje.

